

Zuzana Hřebcová: České překlady Fitzgeraldova *Velkého Gatsbyho*

Diplomandka si dala za úkol porovnat dva české, deklarovaně „moderní“ překlady daného románu – překlad Červenky a Tomského (2011) a překlad Pokorného (2013). V první řadě chci ocenit nejen zvolenou metodologii práce, ale hlavně její důsledné dodržení, které přináší velmi nosné výsledky. Autorka se jen krátce a nerozměňujícím způsobem – ale bravurně – zabývá uvedením Francise Scotta Fitzgeralda a jeho díla, při využití literárně historických zdrojů; následně přistupuje k novému, informativně jedinečnému kontextualizování všech českých překladů *Velkého Gatsbyho*. Poté se již zaměřuje na hlavní úkol, primárně srovnání dvou soudobých českých překladů románu při využití modelu Gideona Touryho (1995 – autorka operuje s rokem nového vydání 2012, ale bohužel neuvádí původní rok vzniku modelu), který maximálně umožňuje vnímat překlad jako svébytný literární text, zakotvený v potřebách a charakteristikách cílové kultury v určité kulturní situaci. Proto přistupuje k obtížnému srovnání stylových rysů dvou českých překladů, aniž by v této fázi přihlížela k originálu.

Soustředí se primárně na lyrizaci v textech, na základě obecného povědomí o Fitzgeraldově modernismu, a identifikuje ji nejdříve v textu Červenky a Tomského, na základě studia několika delších, zdůvodněně vybraných úryvků z románu, které správně postihují celý průběh jeho děje. Poté se věnuje překladu Pokorného. (Přestože se diplomandka většinou úspěšně snaží o technickou přesnost v odkazování k různým uvažovaným textům, nevyhnula se nepřesnostem či neurčenostem při odkazování k úryvkům a citátům, což začíná už na první straně 16 jejího srovnávání.) Lyrizace a další rysy překladových textů, srovnávaných podle stejně určených „kategorií“ a ve většinou stejně vybíraných úsecích (což je klíčové pro čtenářovo postupné poznání), jsou pojednány dosti důkladně a přesvědčivě. Lze však namítnout, že kupř. v případě shodného implicitního přívlastku (u Č&T prominentního) není jednak odkaz k teoretické charakteristice prostředku, ale hlavně pak není zjišťována jazyková povaha zjištěných obrátů v anglickém originálu; otázka lyrizace a jejích anglických a českých prostředků vůbec povážlivě vypadává ze závěrečné translatologické analýzy.

Při vysvětlování kategorizovaných rysů obou překladů – kdy je třeba v první řadě pochválit v podstatě úspěšnou snahu diplomandky využít lingvistických; konkrétně stylových nástrojů; i pojmů poetiky – dochází ke dvěma vysledovatelným problémům. Prvním je nepřesnost teoretického názvosloví, která se projevuje např. v názvu přívlastku postupně rozvíjejícího, sledovaného v překladu Pokorného (s. 27 a dále) – nejde vlastně u citovaných příkladů o tento přívlastek *sensu scripto*, jak vyplývá z průběžné argumentace, diplomandka pojem používá spíše jako obecné postižení rozvinutosti přívlastků (při několikasobnosti či modifikaci adverbium). Druhým problémem je NEREFLEKTOVANÁ subjektivita soudů diplomandky, která se v odborném pojednání pouští – asi přijatelně z hlediska některých čtenářů, ale modalitou soudů neošetřeně – do soudů o nevhodné zastaralosti (textem nemotivované) skupiny lexika jak u Červenky a Tomského, tak u Pokorného – soudů, které nejsou opřeny o jazykové příručky; dále do subjektivně posuzované nevhodnosti výrazů a spojení (kupř. na s. 21 hodnocení „mezi šepoty“, které asi nemůže reflektovat starší generaci zažité spojení „šepoty a výkřiky“ z názvu Bergmanova filmu) a dalších subjektivních hodnocení. Nemám v úmyslu takového druhu soudů vylučovat z práce, ale trvám na tom, že by měly být reflektované jako náležející jedinci, případně společenské skupině.

Přestože lze v jednotlivostech oponovat soudům diplomandky při jejím argumentačně většinou účinném komentování jednotlivých příkladů v této části práce (např. s. 23, hodnocení syntaxe – někdy se tzv. „chybnost“ dá hodnotit jako důsledek navozované hovorovosti; první příklad lyrizace v překladu Pokorného na s. 25 – formulace není vůbec lyrická), její závěry ze srovnání dvou českých textů v uvedeném rozsahu jsou přesvědčivé. Zvláště chci vyzdvihnout schopnost zvyšujícího se

diferencovaného přístupu k oběma překladovým textům – který se mimo jiné projevuje ve sledování používání pomlk; důležitěji v celém verbálním a syntaktickém řešení překladů, z jejichž srovnání vyplývá autorčino vyhodnocení překladu Červenky a Tomského jako „přirozenější“ (podle Touryho) a literárně kvalitnější.

V části závěrečné části práce je třeba ocenit v podstatě inovativní, ale i přesvědčivě dodržené postupy pro translatologickou analýzu, která již přistupuje ke srovnání překladů s originálem (a také s prvním českým překladem románu od Vladimíra Dorůžky). Na druhé straně tato analýza rozvíjí další aspekty překladů (při sledování překladatelských postupů) a nevrací se dostatečně ke zjištěním z prvního porovnání pouze českých textů překladů. Zahrnutí srovnání dvou zkoumaných překladů s prvním překladem Vladimíra Dorůžky je příkladem aplikace jisté zajímavé kvantifikačně kvalitativní metody, která se ukazuje jako potenciálně nosná, přesto by však pro platnější závěry bylo nutné užít ji při rozboru zkoumaných textů podrobněji. Zároveň srovnání s Dorůžkovým překladem možná částečně odpovídá na otázku využití staršího překladu u dvou sledovaných nových překladů, ale ne na otázku českého zvládnutí Fitzgeraldovy lyrizace, kterou považuji za základní otázku práce.

Závěrečně je ovšem třeba říci, že práce Zuzany Hřebcové je zcela přesvědčivým a metodologicky jasným (dostatečně zdůvodňovaným) srovnáním dvou novodobých překladů Fitzgeraldova románu, v němž je úspěšně využit popisný i kritický přístup. Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře nebo výborně v závislosti na obhajobě.